

Inventering av kulturvärden längs två värmländska vattendrag

Ekshärads- & Hagfors socken, Hagfors kommun
Värmlands län
2016:26

VÄRMLANDS MUSEUM
Enheten för uppdragsverksamhet

Box 335
651 08 Karlstad
Tel: 054 - 701 19 00 Fax: 054 - 701 19 98
E-post: museet@varmlandsmuseum.se
Hemsida: www.varmlandsmuseum.se

© 2016 Värmlands Museum

Inventering av kulturvärden längs två värmländska vattendrag

Ekshärads - & Hagfors socken, Hagfors kommun
Värmlands län

Dnr 16.270.050

Värmlands Museum

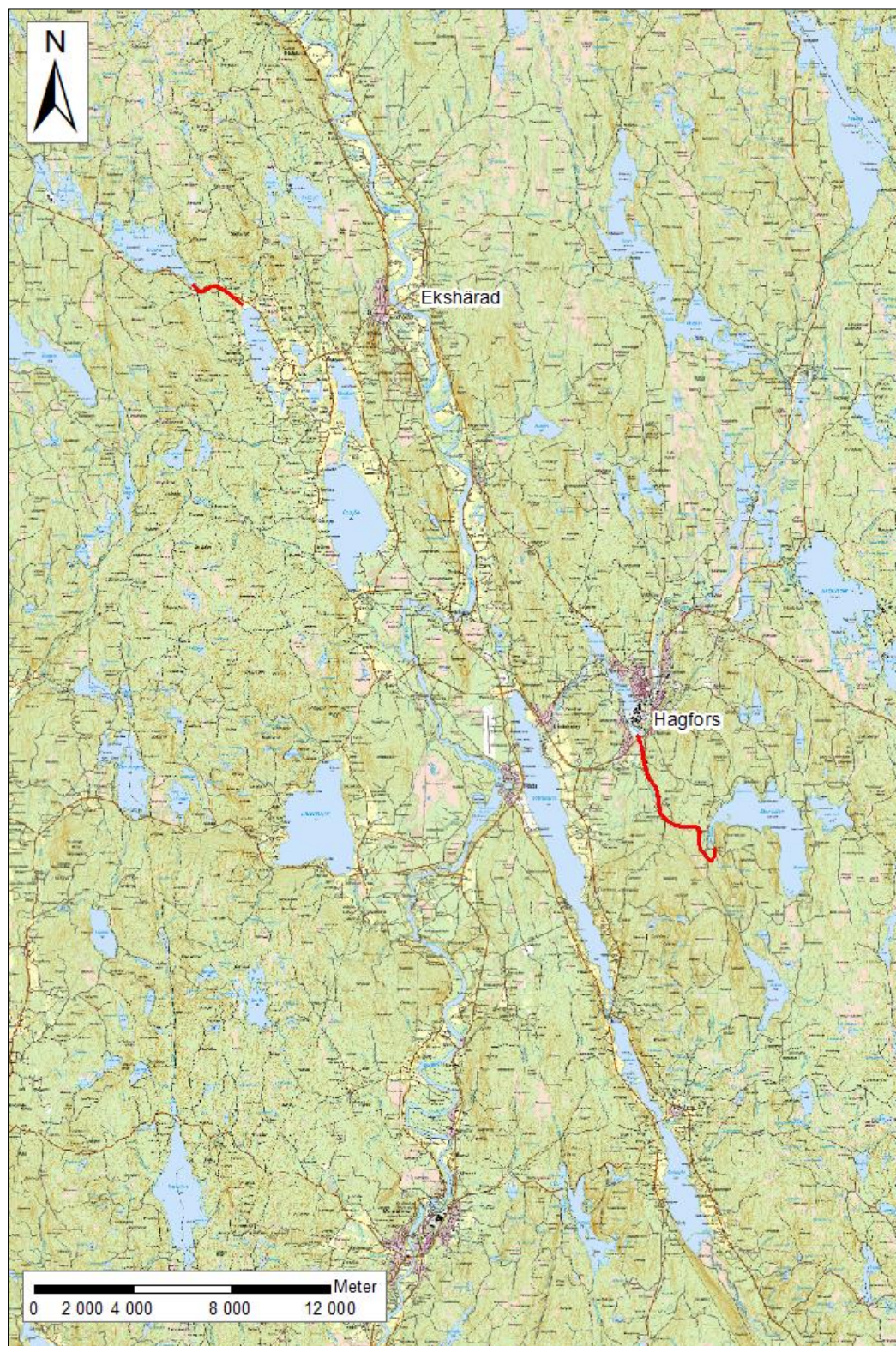
Ellinor Forssell & Monica Björklund
Enheten för uppdragsverksamhet

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Bakgrund	6
Beskrivning av uppdrag.....	6
Metod.....	7
Resultat och diskussion	8
Inventering av forn- och kulturlämningar	10
Gröcksälven.....	10
Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse utmed Gröckesälven	22
Kulturhistorisk värdefull bebyggelse vid Hagälven.....	37
Hagälven.....	31
Tekniska och administrativa uppgifter	48
Referenser.....	48

Inledning

Värmlands Museum har i uppdrag av Länsstyrelsen i Värmland inventerat kulturhistoriska värden längs två vattendrag i Värmland under försommaren 2016. Arbetet har utförts av arkeologerna Björn Wallbom och Ellinor Forssell, samt byggnadsantikvarie Monica Björklund.

Figur 1. Översikt över aktuella utredningsområden markerade med rött. © Lantmäteriet. Ärende nr MS2009/08687.

Bakgrund

Vattenmyndigheterna för de olika vattenområdena i Sverige har sammanställt ett planeringsunderlag med uppgifter om vattnens status ur naturvetenskaplig synvinkel, och en översiktlig påverkansanalys har tagits fram inför ett planerat långtgående åtgärdsarbete. Underlaget saknar dock lättillgängliga, överskådliga och kompletta uppgifter om kulturmiljön, vilket är en allvarig lucka i planeringsunderlaget, då det kan finnas målkonflikter mellan att bevara kulturmiljövärden och att återställa vattendrag till ett hydrologiskt och biologiskt bättre tillstånd.

De befintliga kunskapsunderlagen för kulturmiljön har i dag stora brister och kulturmiljöinventeringar av vattendrag saknas som regel, vilket har medfört att myndigheternas vattenanknutna arbete har försvårats. Arbetet med att åtgärda dessa kunskapsbrister bedrivs för närvarande inom landets vattendistrikt. Värmlands län ingår i Västerhavets vattendistrikt och ingår tillsammans med övriga län inom vattendistriktet i ett gemensamt projekt kallat VaKul - Vattenförvaltning och kulturmiljö - Västerhavets vattendistrikt.

Inom projektet har ett femtontal skilda vattendrag inventerats i Värmland under en femårsperiod, 2011, 2013, 2014, 2015. Inventeringarna har genomförts i Rottnan, Rödjan, Halgån, Kölan, Acksjöälven, Musån, Uvån i Torsby och Hagfors kommuner, Kopparebäcken, Barhusälven, Barlingshultsälven, Älgån och Mörtebäcken i Årjäng och Arvika kommuner, samt Nordmarksälven och Dammälven i Filipstads kommun. Vidare har även Lillälven i Säffle kommun inventerats.

Länsstyrelsen i Värmland beslutade under våren 2016 att en inventering av kulturhistoriska värden skulle ske längs ytterligare två vattendrag inom Hagfors kommun i Värmland. Resultatet från denna inventering skulle redovisas den siste november 2016.

Inför inventeringen kunde konstateras att det inom de för studien valda vattendragen fanns endast ett fåtal lämningar registrerade i Skogsstyrelsens register samt inga lämningar registrerade i fornminnesregistret.

Beskrivning av uppdrag

- Inventeringsområdet 2016 omfattas av Hagälven som rinner mellan Värmullen och Stor-Ullen i Hagfors kommun, samt det mindre vattendraget Gröckesälven som löper mellan sjön Gröcken och Grängen i Ekshärad.

- Inventering kommer att täcka vattendraget samt 25 meter på båda sidor vattendraget räknat från dess strandkanter.

- Inventeringen omfattar fasta fornlämningar, övriga kulturhistoriska lämningar, kulturhistoriskt värdefulla byggnader samt granskning av befintliga objekt i Skogsstyrelsens register Skog & Historia.
- Efter inventering kommer påträffade lämningar inrapporteras till FMIS. Detta gäller även de lämningar i Skog & Historia som visar sig vara fasta fornlämningar.
- En enkel rapport kommer att redovisa inventeringens resultat innehållande metodbeskrivning, objektbeskrivningar med antikvarisk bedömning samt kartor med objekten och inventerade områden utmärkta.

Metod

Inventering av forn- och kulturlämningar

För att svara upp till syftet med inventeringen genomförde Värmlands Museum studier av FMIS och Skog & Historia inför fältarbetet. Dessa studier tillsammans med kartstudier kom sedan att ligga till grund för inventeringarna i fält.

Potentiella lämningar utifrån kartstudier, såsom i huvudsak kvarnar, kom att utgöra ett GIS skikt efter det att de historiska kartorna rektifierats i programmet ArcGis 10.0. Denna shapefil, tillsammans med Skog & historia lämningar, samt lämningar registrerade i FMIS, lades över i vår handdator vilken tillsammans med en GPS kom att användas vid inventeringarna.

Bakgrundskarta utgjordes av terrängkartan eftersom denna även innehåller höjdkurvor. Höjdkurvorna indikerar var det kan finnas fall och var man därmed kan finna lämningar efter kvarnar eller flottningslämningar. I de fall det var möjligt inventerade arkeologerna varsin sida av vattendragen. I andra fall genomförde vi gemensamma inventeringar. Den okulära besiktningen kompletterades i vissa fall, i anslutning till misstänkta anläggningar, med provstick med jordsond.

I samband med inventeringarna dokumenterades lämningarna genom digital fotografering samt inmätning med handdator i rikets koordinatnät, Sweref 99 TM. Beskrivningar upprättades efter Riksantikvarieämbetets modell i ett för ändamålet framtaget digitalt formulär.

Efter avslutad inventering kom påträffade lämningar att föras in i FMIS.

Inventering av kulturhistorisk värdefull bebyggelse

Vid arkeologernas inventering av vattendragen markerades funna byggnader på kartor i en handdator. Efter markeringarna i handdatorn, samt viss övrig kartstudie, genomfördes en inventering av kulturhistorisk värdefull bebyggelse längs med vattendragen.

Byggnaderna okulärbesiktigades och fotograferades. Inga uppmättningsarbeten gjordes men viss skadebesiktning utfördes.

Utifrån den fysiska byggnaden har en kulturhistorisk värdering gjorts. Värderingen har utgått ifrån Axel Unnerbäcks värderingsmodell av kulturhistorisk värdefull bebyggelse.

I Unnerbäcks modell är motiven för värderingen uppdelade i dokumentvärden och upplevelsevärden. Dokumentvärden är mer objektivt grundade värden medan upplevelsevärdena är mer subjektiva till sin karaktär. Dokumentvärden kan vara byggnadshistoriskt värde, arkitekturhistoriskt värde, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, personhistoriskt värde och teknikhistoriskt värde.

Upplevelsevärden kan vara konstnärligt värde, patina, miljöskapande värde, identitetsvärde, kontinuitetsvärde, traditionsvärde och symbolvärde. Till grundvärdena finns sedan förstärkande värden som t.ex. kvalitet, autenticitet, pedagogiskt värde, sällsynthet och representativitet.

Modellen finns beskriven i boken Kulturhistorisk värdering av bebyggelse, Axel Unnerbäck, Riksantikvarieämbetet, 2002, ISBN 91-7209-251-3.

Resultat och diskussion

Forn – och kulturlämningar

Vid inventeringen längs Hag- och Gröckesälven påträffades sammanlagt 87 objekt, varav ett fåtal utgjorde lämningar redan registrerade i Skogsstyrelsens Skog- och historieregister.

I likhet med tidigare VaKul-inventeringar utgjordes de inventerade objekten, med undantag för någon enstaka kvarn- eller kolningslämning, i huvudsak av olika typer av lämningar efter flottningsverksamhet. Det rör sig i huvudsak om enkelkistor, dubbelkistor, stenrens, stöttbottnar och dammvallar. Flottningslämningarna är naturligt nog anpassade efter de topografiska förutsättningar som råder kring de skilda vattendrag som besiktigats. Under de gångna årens inventeringar har därmed en hel del skillnader kunnat konstateras i utformningen av de olika lämningarna, samt vilken typ av lämningar som har dominerat kring de skilda vattendragen. Detsamma gäller likaledes lämningarna längs Hagälven och Gröckesälven, även om skillnaden inte varit lika dramatisk, så har vattendragens skilda karaktär avgjort vilken typ av konstruktioner som uppförts.

Stenrens: Lämningar i form av strängar, vallar med sten av skilda storlekar vilka lagts upp längs vattendraget i syfte att rensa detta från sten för att öka framkomligheten. Stenrens kan även ha uppkommit som ett resultat att öka vattenflödet i vattnet i samband med utvinning av vattenkraft.

Dubbelkistor och enkelkistor: Ledarmar i trä och sten, grus och sand vilka styrde virket rätt. Enkelkistan utgjordes av en enkel timrad vägg med bettingar eller stödkistor vilka var fyllda med sten. Dubbelkistan utgjordes av en träram med bettingar vilka tillsammans bildade fackverk som var fyllda med sten, grus eller sand.

Stötbottnar: En konstruktion av stockar längs botten för att undvika skrovligheter och minimera risken för att virket fastnade och orsakade brötar.

Kilstensmurar: Ledarm av sten med huggna stenar. Stenarna i muren fogades tätt samman och förstärktes med krampor i fogarna. Kilstensmurarna var de tåligaste ledarmarna.

I övrigt påträffades även lämningar efter annan typ av vattenkraftsutvinning i form av enstaka kvarnlämningar längs de båda vattendragen, men också någon enstaka lämning efter kolning längs Hagälven.

I likhet med tidigare års inventeringar påträffades således ett stort antal lämningar som varken registrerats i Skogsstyrelsens register eller i FMIS tidigare. Det sammantagna resultatet från de senaste årens inventeringar visar således på behovet av kunskapsuppbyggande åtgärder kring flottningslämningar i stort, samt även vikten av dokumentation av muntliga berättelser från flottare som deltagit. Innan projektets genomförande fokuserades i stor utsträckning endast på den flottningsverksamhet som bedrivits på Klarälven.

Inventering av forn- och kulturlämningar

Gröckesälven

Gröckesälven är ett sammanbindande vattendrag mellan sjöarna Gröcken och Grängen strax väster om Ekshärad. Vattendraget är cirka 2 km långt och har ett huvudsakligen rakt förlopp av strömmande vatten. Älvbotten domineras naturligt av block och större inslag av sten, men då Gröckesälven har iordningsställts för flottningsverksamhet är vattendraget till stora delar rensat och anlagt med ledarmar, murar, stötbottnar och även rännor.

Figur 2. Bild tagen invid kraftstationen i Solberg. Till höger i bild syns en av två tvättstugor som återfinns längs vattendraget. Denna del av älven omges av en kraftig kilstensmur. Foto: Ellinor Forssell, Värmlands Museum.

Vid inventeringen påträffades sammanlagt 28 objekt. Invid Gröckesälven fanns sedan tidigare endast ett fåtal lämningar registrerade i Skogsstyrelsen register, i form av en flottningslämning (SOH 20800), rester efter träindustri (SOH 20581, 20587) och lämningar efter ett mindre elkraftverk (SOH 20584). Inga lämningar fanns registrerade i FMIS.

Huvuddelen av de påträffade objekten längs Gröckesälven består av enkel- och dubbelkistor (Obj. 3, 8, 12-13, 18-19, 22, 27-28) vilka ansluter direkt till, eller ligger i vattendraget. Dessa har uppförts för att styra det flottade timret rätt i älvfåran och ligger placerade på platser där brötar lätt uppstod. Lämningarna syns i dagsläget endast som delar av träkonstruktioner uppbyggda av stockar där endast ett eller ett par stockvarv återstår. Dessa hålls i huvudsak samman av bettingar av järn. Själva kistkonstruktionen har sedan fyllts av sten mellan 0,2-1 meter i storlek. Dessa kistkonstruktioner är i genomsnitt mellan 40-80 meter långa, men kan ibland vara upp till flera hundra meter långa. Den genomsnittliga bredden uppgår till 1,5-2 meter.

Figur 3. En stötbotten uppförd i två avsatser anträffades vid älven (obj. 16). Denna omgavs av en kilstensmur i sydost och en enkelkista i nordväst (obj.13, 15). Foto: Ellinor Forssell, Värmlands Museum.

I Gröckesälven återfanns även ett stort antal stötbottnar. Dessa har fungerat på ett liknande sätt som de ovan beskrivna kistkonstruktionerna, med skillnaden att dessa anlagts i vattnet strax ovan botten. Genom att uppföra stötbottnar skapar man en variant av flottningsränna, så timret lätt kan flyta med i det strömmande vattnet, utan att hindras av bottenvegetation eller sten. Stötbottnarna i Gröckesälven mäter mellan 7-80 meter med en genomsnittlig bredd av 3-5 meter. Samtliga är uppbyggda av parallellt lagda stockar av 0,2 meter i storlek som fästs samman av smidda spik, samt underliggande tvärsgående stock. En av stötbottnarna (obj. 21) flankeras av enkelkistor på ömse sidor av älvfåran, vilket förstärker intrycket av flottningsränna. Ännu tydligare är detta invid en stötbotten som uppbyggts i etage (obj. 16). Den har anlagts tätt

samman med ytterligare en stötbotten (obj. 14) samt enkelkistor som löper längs båda älvkanterna (obj. 13) och en kraftig kilstensmur som ytterligare förstärkning i nordost (obj. 15). Konstruktionerna har anlagts där vattendraget gör en kraftig gir, i syfte att underlätta timrets framfart.

Även ett antal dammanläggningar har anträffats vid inventeringen (obj. 1, 9), varav den ena, Gröckesdammen, fortfarande är i bruk (obj. 1). Vidare finns även dammanläggningar i betong tillhörande två kraftstationer vid Solberg i södra delen av Gröckesälven (obj A, C). I älven strax söder om utloppet av sjön Gröcken skall det ha legat både en såg och kvarn enligt historiskt kartmaterial. Här anträffades en kvarnsten utöver lämningar efter flottningsverksamhet, varför platsen registreras som kvarn uppgift om.

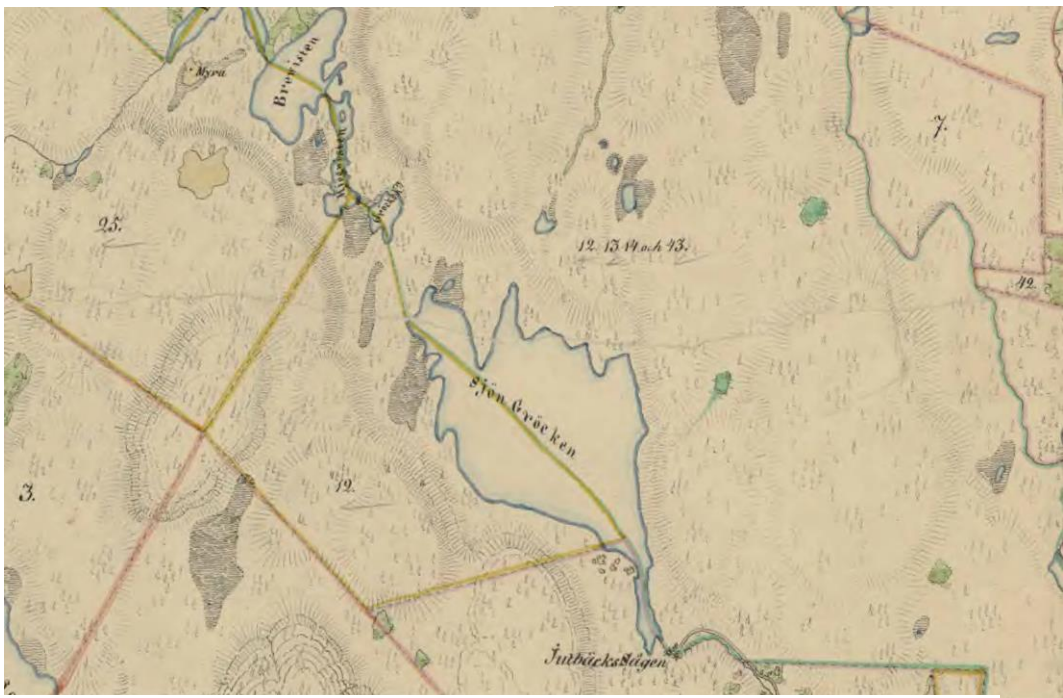

Figur 4. Kvarnstenen (obj. 2) anträffades där Jutbäckssågen skall ha legat. På platsen skall enligt historiska kartor ha funnits både en kvarn och en såg. Foto: Ellinor Forssell, Värmlands Museum.

Dammanläggning som anträffades i anslutning (obj.9) var av äldre karaktär. Den cirka 1 meter höga dammvallen mätte 42x4 meter och var uppbyggd av jord och sand. I anslutning till vattendraget syntes fodring av stockar i upptill sju varv. I den fem meter breda öppningen i dammen var utskov i form av fackverk. Söder om dammen återfanns rester av en flottningsränna bestående av parställda fundament, 0,5-1 meter stora och 0,3-1,5 meter höga av 0,1-1 m stora stenar ställvis i tre synliga varv. Rännan uppgick till totalt 200 meter (obj. 10), och har använts för att leda timmer vid sidan av det ganska kraftiga fallet i älven. Strax invid fallet och rännan påträffades den kraftigt övermossade kvarnstenen, cirka 1 meter i diameter (obj. 2).

Figur 5. Dammvallen (obj. 9). På bilden syns den omgivande timmerkonstruktionen invid vattendraget. Foto: Ellinor Forssell, Värmlands

Figur 6. Socken karta över Eksärad socken från 1849, med Jutbäckssågen återgiven. Vidare syns en kvarnmarkering i vattendraget.

Enligt en sockenkarta från 1849 skall en vattensåg ha legat på platsen som omnämns Jutbäckssågen. Sågen skall enligt kartan inte vara den enda vattenanknutna verksamheten som bedrevs på platsen. I vattnet strax söder om sågen återfinns nämligen en kvarnmarkering. Sågen förefaller ha varit i bruk åtminstone fram till 1800-talets slut då denna finns återgiven på den häradsekonomiska kartan från 1883-95. En samfällad såg återges även på en äldre kartakt från

1795. Enligt 1788 års karta gällande delning av skog för hemmanet södra Mossberg anges att det här skall ha legat ett kvarnställe benämnt *Qlemets kvarn*. Två skilda kvarnställen längs bäcken, inte långt från varandra, pekas ut.

Gröckesälven fick en ny användning som transportled då flottningen tog fart på allvar vid mitten av 1800-talet. Man ska bland annat ha utfört upprensningsinsatser för att förbättra flottlederna mellan Gröcken och Grängen, samt i vattendragen mellan Deglunden och Värmullen, för att underlätta virkestransporten från de gemensamma skogarna i trakterna kring Malung (Andersson, 1960). För Gröckesälven finns ett flottledsutslag från 1917, då denna fick juridisk status. Verksamheten under ledning av Uddeholmsbolaget, fortgick fram till

Figur 7. Fundament till flottningsränna (obj.10) invid Gröckesälven. Foto: Ellinor Forssell, Värmlands Museum.

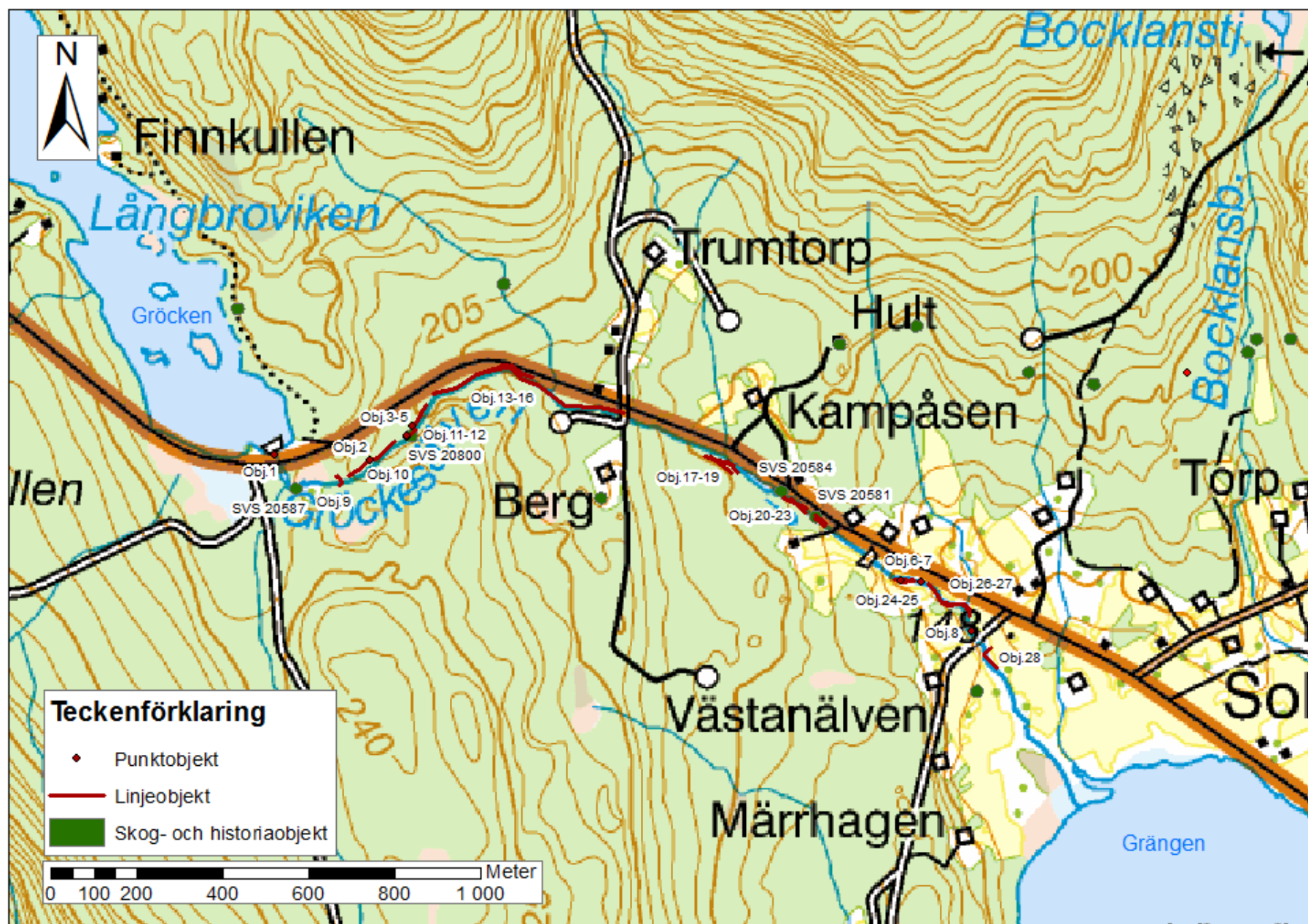
Figur 8. Häradsekonomen från 1883-95. Utöver såg strax söder om Gröcken återfinns även åtminstone två kvarnar söder om Grinna.

1969. Kvar finns Gröckesdammen som byggdes för att underlätta flottningen. Dammen höll vattennivån i sjön hög vid islossningen för att kunna transportera flottningstimret med en förstärkt vårflood. Över de stora sjöarna i Västanberg drog man sedan timmer med spelflottar ner mot Busjöns södra ände där timret släpptes fritt nere vid Noret och flottades ner för Klarälven, där det fångades in först vid skiljet i Forshaga (Andersson, 1960; Stjernlöf 2002, 2005; Naturvårdsplan, 2011).

Figur 9. Karta över Solbergs inägor från 1770. På kartan anges 13 hushåll.

I början av 1900-talet blev elkraften den viktigaste produkten att utvinna ur älven. Redan då fanns ett nedströms liggande vattenverk vid Solberg, samt en likströmsgenerator, som producerade lokalt belysningsel till hushållen i närheten (Naturvårdsplan 2011, Statens offentliga utredningar 1924:9). Här fanns även enligt häradsekonomen en kvarn, såg och ett färgeri. Byn Solberg upptas första gången i skattelängden 1564, då som ett helt skattehemman om 1 mantal (Ortnamnen i Värmlands län, 1938). Namnet antas beteckna gårdens soliga läge med öppet vatten i söder. Solberg skall under en period ha befolkats av svedjebrukande finnar, och har vid 1730 bestått av totalt 11 gårdar. Hemmanet finns kartlagt redan 1770, då bestående av 13 gårdar (Ortnamnen i Värmlands Län, 1938; Borlind m.fl., 1969).

Figur 10. Översiktsbild över inventerade forn- och kulturlämningar längs Gröckesälven

PUNKTOBJEKT GRÖCKESÄLVEN										
ID	OBJEKT	MARKSLAG	SKOGSTYP	X	Y	PDOP	BESKRIVNING	TERRÄNG	SKADESTUTS	SKADA
1	Dammanläggning	Hagmark		6672542.59 056567	408975.8 96194666	1.7	Dammvall	Invid sjö i nv.		
2	Kvarn	Skogsmark	Blandskog	6672532.42 088111	409198.5 60108475	3.2	Kvarnsten, 1 m diam och 0,15 m tj med ett 0,35 m tj axelhål.	Kuperad moränmark		
3	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6672584.15 894919	409283.8 28338257	2.2	Enkelkista, 8x1,5 m (o-v) och 0,5 m h av 0,2-0,8 m st stenar. Synlig stock och bettingar mot n och vattnet.	Kuperad moränmark	Urplockad	Urplockad
4	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6672587.99 659193	409286.3 282645	3	Stensatt botten i vattnet, 15x6 m (no-sv) av 1-2 m st stenar. Naglade med järnkrampor.	Kuperad moränmark		
5	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6672611.85 866598	409297.5 56161067	1.8	Stötbotten, 7x6 m (o-v) av parallella stockar (no-sv) 0,2 m tj, fästade med smidda spikar.	Kuperad moränmark		
6	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6672251.69 322042	410433.7 24560144	1.8	Stensatt botten.	Kuperad moränmark		
7	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6672249.96 352042	410481.6 90636026	2.6	Kilstensmur 10x0,55 m (nv-so) och 1 m h av 0,5-1 m st stenar.	Kuperad moränmark		
8	Flottningsanläggning	Skogsmark	Lövskog	6672133.04 778642	410600.4 76616307	1.6	Enkelkista, 16x1,5 m (nv-so) och 0,5 m h av 0,2-0,6 m st stenar. Två stockvarv mot vattnet.	Flack moränmark		

LINJEOBJEKT GRÖCKESÄLVEN

ID	OBJEKT	MARKSLAG	SKOGSTYP	PDOP	BESKRIVNING	TERRÄNG	SKADESTUTS
9	Dammanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.8	Dammvall, 42x4 m (o-v) och 1 m h av jord och sand. Fodrad med stockar i anslutning till vattnet, 5-7 synliga varv. Fackverk i vattnet och dammöppning, 5 m br. Smidda spikar.	O-sluttande moränmark	
10	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.5	Flottningsränna, 200x3 m (o-v), bestående av parställda fundament, 0,5-1 m st och 0,3-1,5 m h av 0,1-1 m st stenar. Ställvis i tre synliga varv.	O-sluttande moränmark	
11	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2	Kilstensmur, 28x2 m (sv-no) och 1,5 m h av 0,5-2 m st stenar. Järnkrampor på krönet. Stöd i s av natursten.	Flack moränmark	Välbevarad
12	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	1.9	Enkelkistor, på ömse sidor av vattnet, 60x2m (sv-no) och 0,5 m h av 0,2-1 m st stenar. Stockar i upp till tre varv mot vattnet, även bettingar. Smidda spikar.	Flack moränmark	
13	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	1.8	Enkelkistor, på ömse sidor av vattnet, 560x2 m (sv-no, nv-so) och 0,5 m h av 0,2-1 m st stenar. Stockar i upp till tre varv mot	Kuperad moränmark	

LINJEOBJEKT GRÖCKESÄLVEN

ID	OBJEKT	MARKSLAG	SKOGSTYP	PDOP	BESKRIVNING	TERRÄNG	SKADESTUTS
					vattnet, även bettingar. Smidda spikar. Ställvis stenrens på ömse sidor av vattnet i anslutning till enkelkistorna.		
14	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.3	Stötbotten, 80x3-5 m (nv-so) av 0,1-0,2 m tj parallella stockar. I so skadad, där framträder tvärgående stockar, 0,2 m tj. Smidda spikar.	O-sluttande moränmark	
15	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.4	Kilstensmur, 45x0,5 m (nv-so) och x1,5 m h av 1-1,5 m st stenar.	S-sluttande moränmark	
16	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.2	Stötbotten, 70x5 m (sv-no) i etage av 0,2 m tj parallella stockar. Smidda spikar.	I vatten	
17	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	3	Stötbotten, 60x3 m (nv-so) av 0,2 m tj parallella stockar, fästade med järnrör och smidda spikar i underliggande tvärgående stockar. Till stora delar dold av sand och grus.	I vattnet	
18	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	1.7	Dubbelkista, 4x1,5 m (nv-so) och 0,5 m h av 0,3-1 m st stenar. Bettingar och stockar på ömse sidor av fyllningen.	I vattnet	
19	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	4.5	Enkelkistor på ömse sidor av	I vattnet	

LINJEOBJEKT GRÖCKESÄLVEN

ID	OBJEKT	MARKSLAG	SKOGSTYP	PDOP	BESKRIVNING	TERRÄNG	SKADESTUTS
					vattnet 60x1,5 m (nv-so) och 1 m h av 0,2-1 m st stenar. Mot vattnet är stockar i 1-6 stockvarv, även bettingar. Smidda spikar. Mynnar ut i en träskodd ränna i no.		
20	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	3.3	Ränna 70x3 m (nv-so) och 1 m dj. I nv är stockar och parställda stenar, senare flottningsränna?	Kuperad moränmark	
21	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	3.2	Stötbotten, 63x3 m (nv-so) av 0,2 m tj parallella stockar. Flankeras av enkelkistor på ömse sidor, 1,5 m br av 0,5-1 m st stenar, 1-2 stockvarv mot vattnet, bettingar smidda spikar.	I vattnet	
22	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	3.3	Dubbelkistor på ömse sidor av vattnet 40x1,5 m (nv-so) och 1 m h av 0,2-0,9 m st stenar, stockar i ett till två varv mot vattnet, bettingar, stenrens.	Kuperad moränmark	
23	Flottningsanläggning	Skogsmark	Lövskog	3.3	Ränna 40x3 m (nv-so) och intill 0,5 m dj. Flata stenar i nv.	I vattnet	
24	Flottningsanläggning	Skogsmark	Lövskog	1.9	Kilstensmur, 60x0,5 m och 1,5 m h av 0,5-1,5 m st stenar. Mot	I vattnet	

LINJEOBJEKT GRÖCKESÄLVEN

ID	OBJEKT	MARKSLAG	SKOGSTYP	PDOP	BESKRIVNING	TERRÄNG	SKADESTUTS
					land är förstärkning av rundade natursten, 0,2-0,8 m st, sammanfogade med järnkrampor. På motsatta sidan är enkelkista 1,5 m br och 0,5 m h, av 0,2-1 m stenar. Stockar mot vattnet, bettingar.		
25	Flottningsanläggning	Skogsmark	Lövskog	1.9	Stötbotten, 45x4 m (o-v) av 0,2 m tj parallella stockar, smidda spikar	I vattnet	
26	Flottningsanläggning	Skogsmark	Lövskog	1.7	Stötbotten, 70x4 m (o-v) av 0,2m tj parallella stockar, smidda spikar.	I vattnet	
27	Flottningsanläggning	Skogsmark	Lövskog	1.8	Enkel och dubbelkistor på ömse sidor av vattnet, 220 m l, 1,5-2 m br av 0,2-1 m st stenar, av 1-2 synliga stockvarv och bettingar.	I vattnet	
28	Flottningsanläggning	Skogsmark	Lövskog	1.8	Enkelkistor på ömse sidor av vattnet, 60x1,5 m (nv-so) och 0,5 m h av 0,2-1 m st stenar. Stockar mot vattnet, även bettingar.	Flack moränmark	

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse utmed Gröckesälven

Inledning

Inom inventeringsområdet utmed Gröckesälven finns ett fåtal byggnader. De är nära knutna till användandet av älvens vatten. Utmed den inventerade sträckan finns två kraftstationer, en som är i drift idag och en som var i drift till 1980-talets början. Vidare finns två tvättstugor. Ytterligare en byggnad beskrivs, ett härbre tillhörande gården Grinna, just för att det på sin fasad har så många isolatorer och ledningar dragna till och från byggnaden.

A: Solberg 1:20

Kraftstation och verkstad

Figur 11. Kraftstation belägen vid fastigheten Solberg 1:20. Kraftverket är i drift.

Byggnaden ligger i anslutning mot väg 239. Den är byggd i souterräng mot älvfåran. Fasaderna består av putsad sten och faluröd lockpanel. Taket är belagt med galvaniserad pannplåt. Större portar finns mot norr och söder, samt en entré med villadörr mot öster och vägen. Byggnaden används som bilverkstad. Vid platsen har också funnits en såg. I källarplan finns generator med mera tillhörande driften av kraftstationen.

Byggnaden har kulturhistoriskt värde kopplat till sin användning.

Figur 12. I vattnet i anslutning till byggnaden finns en dammkonstruktion betong.

B: Solberg 1:68

Tvättstuga.

Tvättstugan ligger alldeles invid Gröckesälven. Den är troligen uppförd under första hälften av 1900-talet. Byggnaden är ganska liten och har ett sadeltak belagt med galvaniserad pannplåt. Fasaden är klädd med falurödfärgslammad locklistpanel. Ett fönster har funnits på södra sidan. Dörren in till tvättstugan som vetter mot norr, är en bräddörr.

Tvättstugan har ett visst kulturhistoriskt värde såsom byggnad och kopplat till sin användning. Den betonar älvens betydelse för tvättning och byk och speglar en av kvinnornas vardagliga sysselsättning, jämte mannens i flottning och sågning.

Figur 13. Tvättstuga belägen i skogsmarken strax invid Gröckesälven. Grunden är delvis anlagd i vattendraget.

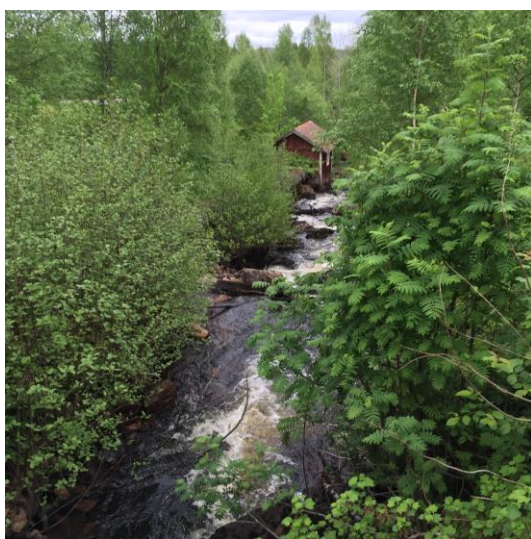
C: Kraftstationen vid Solberg (belägen på allmänning)

Solberga belysningsförening anskaffades av bönderna i bygden 1920. Den beskrivs i "Utredningen beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Värmlands län" 1924 så här: Fallhöjden är på 8 meter och generatoreffekten ligger på 18 kVA. Anslutningen för belysning av jordbruket låg på 2 kW och berörde 150 invånare.

1964 kom en ny lag som begränsade antalet anslutningar för kraftverket. Efter det försörjdes tre gårdar Östigråden, Bränneran och Grinna med el. Viktor Torbjörnsson, Östigården (f.1902) och Nancy Lövgren, Bränneran (f.1908), två kusiner, skötte maskinhuset. Nancy fram till hon gick bort på tidigt 1980-tal. Även Holger Halvardsson var engagerad i skötseln av kraftstationen till sin död 1974, då han drunknade i dammen vid Gröcken.

Kraftstationen kallades allmänt "Maskinhus". Den står på grundstenar av betong, placerade i älvfåran. Fasaden är klädd med faluröd stående locklistpanel och sadeltaket är belagt med tvåkupigt rött tegel. En dubbelbladad dörr klädd med ockragul panel finns mot öster. Även mångspröjsade fönster finns.

Byggnaden har kulturhistoriskt värde kopplat både till arkitektur och användning. Utbyggnaden av vattenkraftverk var stor under 1900-talets början med målet att så snabbt som möjligt kunna elektrifiera hela landet.

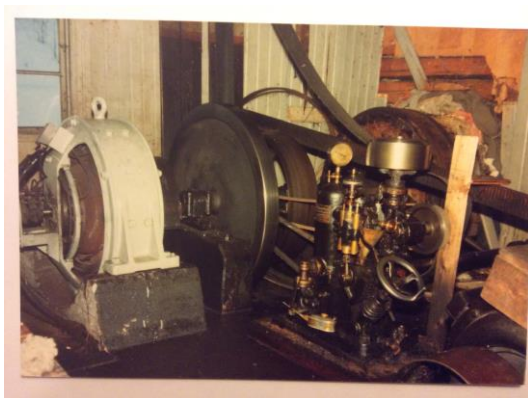
Figur 14. Kraftstationen för fd. Solberga belysningsförening, belägen vid Gröckesälven. Grunden består av pelare som står i älven.

Figur 15. Detaljbild av kraftstationens spröjsade fönster. Nedan syns den ockragula dörren.

Figur 16. Kraftstationen vid Solberg. Fotografiet är taget i maj 1966, ganska precis för 50 år sedan. I bakgrunden syns gården Grinna (fotot ägs av Gunnar och Caisa Åsemark, Solberg Ekshärad).

Figur 17. Ovan två fotografier från tidigt 1960-tal på interiören i kraftstationen (fotot ägs av Gunnar och Caisa Åsemark, Solberg Ekshärad).

Figur 18. Viktor Torbjörnsson och Nancy Lövgren skötte maskinhuset som från 1964 gav likström till endast tre fastigheter, fram tills det stängdes i början av 1980-talet (fotot ägs av Gunnar och Caisa Åsemark, Solberg Ekshärad).

Figur 19. Viktor Torbjörnsson och fixar något i en stolpe som tillhör belysningsföreningen i Solberg. Detta var sommaren 1982. Samma år fyllde Viktor 80 år (fotot ägs av Gunnar och Caisa Åsemark, Solberg Ekshärad).

D: Solberg 1:9, Grinna

Tvättstuga.

Tvättstugan ligger i ravinen ned mot älven. Byggnaden är troligen uppförd under första hälften av 1900-talet. Byggnaden har ett sadeltak belagt med sinuskorrugerad galvaniserad plåt. Fasaden är klädd med falurödfärgslammad slät stående panel. Fönster finns på bägge långsidorna.

Dörren in till tvättstugan är en gammal innerdörr med speglar, som med sin utformning är 1800-talet. Byggnaden är försedd med tvättgryta och inngolvet är av gjuten betong. På ytterväggen finns en brytare för av påslagning av elektricitet. Ljus fanns indraget i tvättstugan.

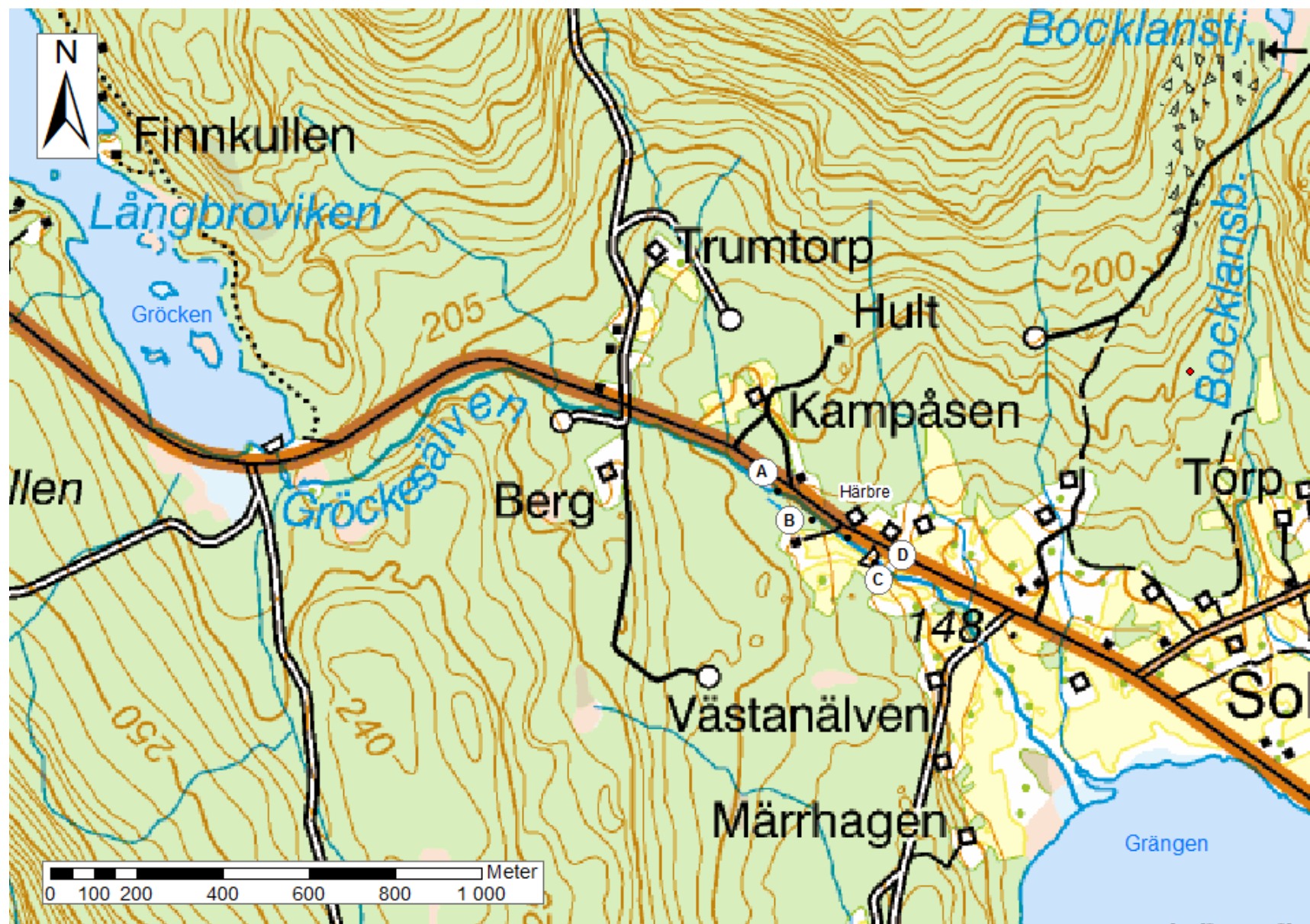
Tvättstugan har ett visst kulturhistoriskt värde så som byggnad och kopplat till sin dess användning. Den betonar älvens betydelse för tvättning och byk och speglar en av kvinnornas vardagliga sysselsättning. Även kopplingen till det närbelägna vattenkraftverket är här stor. Då tvättstugan är försedd med elektriskt ljus

Figur 20. Detaljbilder av tvättstugan vid Grinna.

Figur 21. Härbret vid gården Grinna bär spår efter elkraftproduktionen. Isolatorer sitter fästa i timret och ledningar löper till det närbelägna stallet.

Figur 22. Översiktsbild över inventerade byggnader längs Gröckesälven

Inventering av forn- och kulturlämningar

Hagälven

Hagälven är en cirka 10 kilometer lång älv som rinner från sjön Stor-Ullen och mynnar ut i sjön Värmullen i Hagfors. Älven domineras av lugnflytande till lätt strömmande vatten och block, och ringlar fram i till största delen svagt kuperad och blockbunden barrskog. Endast ett par forsar återfinns längs vattendraget. Kraftig flottledsrensning på flera ställen längs älven har varit en förutsättning för att kunna bedriva vattenledes timmertransport i det blockrika vattendraget.

Vid en genomgång av befintliga register inför fältarbetet konstaterades att inga lämningar fanns registrerade i FMIS. I Skogsstyrelsens skog- och historiaregister fanns fyra registreringar. Det rörde sig om en diffus såglämning (SOH 51006) och en hägnad invid torpet Torsbysågen (SOH 20401), en dammvall (SOH 20447) samt en lämning i form av en ristning på ett större block (SOH 21545). Den sistnämnda visade sig vid okulär besiktning en naturbildning utan ristning.

Figur 23. Enkelkista vid Hagälven. Foto: Ellinor Forssell, Värmlands Museum.

Flottningen i Hagälven har bedrivits sedan början av 1820- talet. Verksamheten tog emellertid fart på allvar vid mitten av 1830-talet då man sysselsatte flottare från ett flertal av Uddeholmsbolagets förlag: Stjärnfors, Geijersholm, Motjärnshyttan och Loviseberg. Förutom själva flottningen engagerades dessa även med att utföra uppröjnings- och sprängningsarbeten i älven. Flottleden stod klar 1837 och samma år flottades strax under 2000 stockar via Hagälven till sjön Ullen enligt räkenskaperna. 1839 anges att arbetsinsatsen längs älven uppgår till närmare 2500 dagsverken (Stjernlöf, 2002).

Vid inventeringen påträffades sammanlagt 58 objekt längs vattendraget, således i huvudsak kopplat till flottningsverksamhet. Den dominerande lämningstypen utgjordes av olika typer av ledarmar, i huvudsak enkelkistor (obj. 7, 10-12, 14-16, 19, 29-35, 37-38, 40-43, 45, 47, 53, 55-57) men också dubbelkistor (obj., 39, 46, 48, 52, 58). Kistkonstruktionerna som uppbyggts av timmer och fyllts med sten mätte mellan 2-95 meter på längden med en bredd av 1-2 meter och en höjd av 1 meter. Vidare fanns ett mindre antal ledarmar som endast var uppbyggda av sten (obj. 1, 5-6, 9, 13, 44). Dessa var mellan 6-28 meter långa, 1,5-3 meter breda och mellan 0,3-1 meter höga bestående av 0,2-1,5 meter stora stenar.

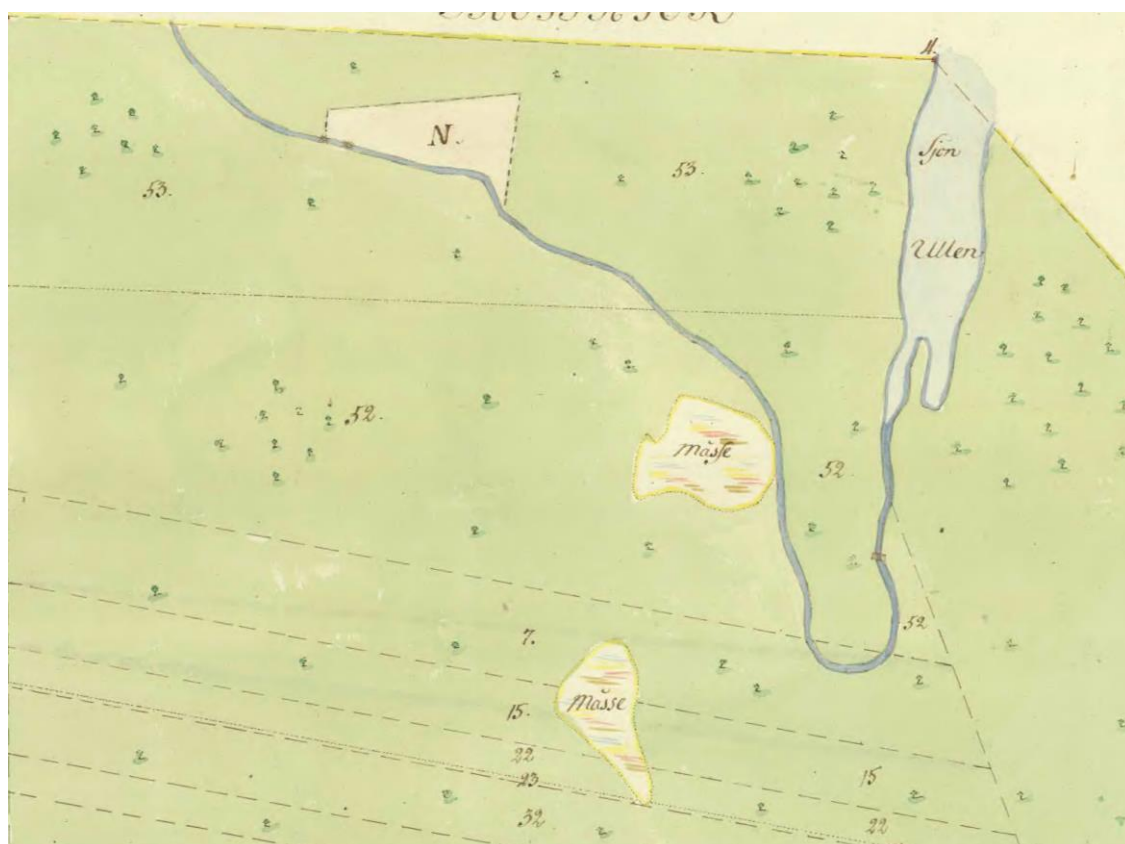
I övrigt påträffades en stor andel stenrens på ömse sidor av Hagälven (obj. 2-4, 17-18, 24-27, 36, 50, 54), vilket är resultatet av upprensning inför att älven tagits i anspråk för flottningsverksamhet. Stenrens utgör egentligen ingen lämning *per se*, utan är ett resultat av verksamhet som utförts i anslutning till flottningen. Dessa utgörs vanligtvis av låga vallar av sten som ansamlats vid sidan av vattendraget. Längs Hagälven mätte dessa mellan 2-130 meter med en bredd av i genomsnitt 1-2 meter och en medelhöjd av 0,5 meter.

Figur 24. Till vänster är delar av dammvallen (obj. 49) invid Torsbysågen. Till höger syns fackverket i vattnet vid utskovet. Foto: Ellinor Forssell, Värmlands Museum.

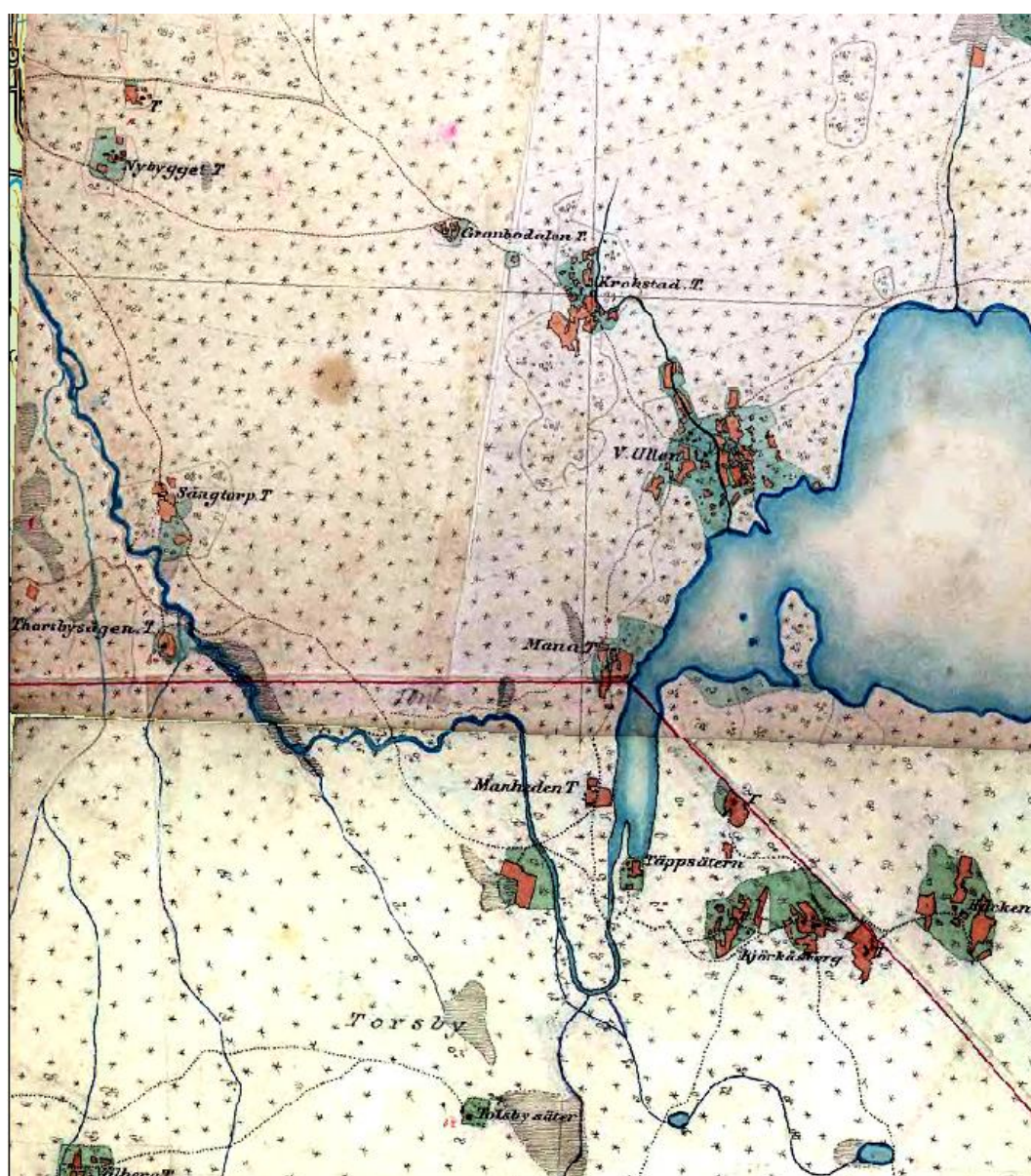
I Hagälven öster om torpet Torsbysågen fanns inför fältarbetet en såglämning registrerad i Skog- och historiaregistret. Denna beskrevs som diffus och endast bestående av "diverse stenkonstruktioner och en cirka 1 meter bred kanal". Vid inventeringen påträffades på platsen en svåravgränsad husgrund om 6x5 meter invid en hjulgrav (obj. 8). Hjulgraven är placerad i slutet av en 75 meter lång och 2-4 meter bred torrlagd vattenränna (obj. 51). Strax nedan hjulgraven och fallet löper en dammvall tvärs genom älven i nordostlig riktning (obj. 49). Längs en cirka 100 meter lång sträcka, där vatten gör en krökning förbi lämningen, återfinns rikligt med stenrens på båda sidor om vattendraget (obj. 50). Vidare anträffades en ledarm i anslutning till dammvallens och i älvfåran, som stänger av själva vattenintaget till hjulgraven (obj. 9). Stenrensens tillsammans med ledarmen utgör spåren efter den flottningsverksamhet som påbörjats efter att sågen tagits ur bruk och hjulgraven inte längre hade en funktion.

Enligt arkivuppgifter skall Uddeholmsbolaget 1825 ha uppfört en såg vid Torsbyälv, vilket var den dåvarande benämningen på Hagälven. På platsen som utvaldes skulle det enligt källorna tidigare ha legat en kvarn, "Torsbykvarn". Sågen fick följaktligen namnet Torsbysågen, och hade till syfte att ta tillvara virket kring Ullensjöarna. Snart visade sig dock vattenflödet i forsen otillräckligt för att bearbeta de stora kvantiteterna virke som den var avsedd för. Efter misslyckade försök att utöka vattenflödet genom sprängningsarbeten kom sågen att 1834 flyttas från sin ursprungliga plats vid Hagälven till Uvån vid Stjärnfors bruk (Andersson, 1960; Stjernlöf, 2002).

Figur 25. Karta från 1803 över hemmanet Torsbys skogsmark. Norr om Torsbyälven syns markering för samfällda kvarnar.

Sågen återfinns inte på någon historisk karta. Torpstället Torsbysågen strax sydväst om lämningen återfinns emellertid kartlagd på den häradsekonomska kartan från 1883-95. Man kan anta att torpet har fått sitt namn av sågen, och utgjort boställe för sågarbetare. En samfällid kvarnplats återfinns emellertid ett stycke längre söderut på en storskifteskarta över hemmanet Torsbys skogsmark från 1803. Vid senare karteringar kallas detta område för "Kvarnskogen" eller "Kvarnplatsen". Vid inventeringsarbetet kunde dock inga lämningar efter kvarnverksamhet återfinnas där. Däremot anträffades ett antal flottningslämningar i form av enkel- och dubbelkistor (obj. 10-12, 52-53). Möjligen kan uppförandet av dessa ha undanröjt eventuella spår efter kvarnar. Ett stycke längre nedströms finns enligt Skog och historia en dammvall. Här återfanns emellertid endast stenrens (obj. 17-18) på ömse sidor vattendraget, samt en enkelkista som löper i vattendragets riktning (obj. 16).

Figur 26. På den häradsekonomska kartan från slutet av 1800-talet återfinns ett torpställe som bär namnet Torsbysågen. Detta ligger sydväst om älven och den plats där lämningarna påträffades.

Hagälvens naturliga lopp gjorde det bitvis svårt att flotta längs vattendraget. På 1840-talet gjordes därför omfattande investeringar för att bygga en flera hundra meter lång timmerränna och en större damm vid Hagälven och Ullen. Samtidigt reparerades rännan vid Torsbysågen, och länsar lades ut vid Värnullsbron och vid Stjärnfors bruk. Kostnaden för investeringen uppgick till 4125 riksdaler. Flottningsmängden är vid tidpunkten uppe i 6000-8000 stockar per år. Eftersom flottningen mellan Ullensjöarna fungerade bra vid tidpunkten riktades fokus istället till iordningsställande av Uvån. Under 1850-60-talen genomfördes emellertid en rad reparationsarbeten på befintliga rännor och dammar i Hagälven. Flottning har bedrivits i älven fram på 1900-talet (Andersson, 1960; Stjernlöf 2002).

Figur 27. Foto av en till delar urplockad dubbelkista i Hagälven. Foto: Ellinor Forssell, Värmlands Museum.

Utöver de rena flottningslämningar som framkom vid inventeringarna så anträffades även två lämningar i form av brofundament på var sida om Hagälven strax öster om Hagälvsfall. Dessa kallmurade fundament mätte 4x3 meter (N-S) och var 0,5 meter höga av tre synliga varv av 0,3-1 meter stora stenar. Här har allt att döma funnits en bro över Hagälven. I övrigt anträffades endast kolbotten vid inventeringarna, inte långt från ovan nämnda fundament.

Figur 28. Kistkonstruktionerna har antigen först samman med bettingar av järn eller bettingar av trä. Foto: Ellinor Forssell, Värmlands Museum.

Figur 29. Enkelkistorna kunde sträcka sig över långa avstånd längs Hagälven. Foto: Ellinor Forssell, Värmlands Museum.

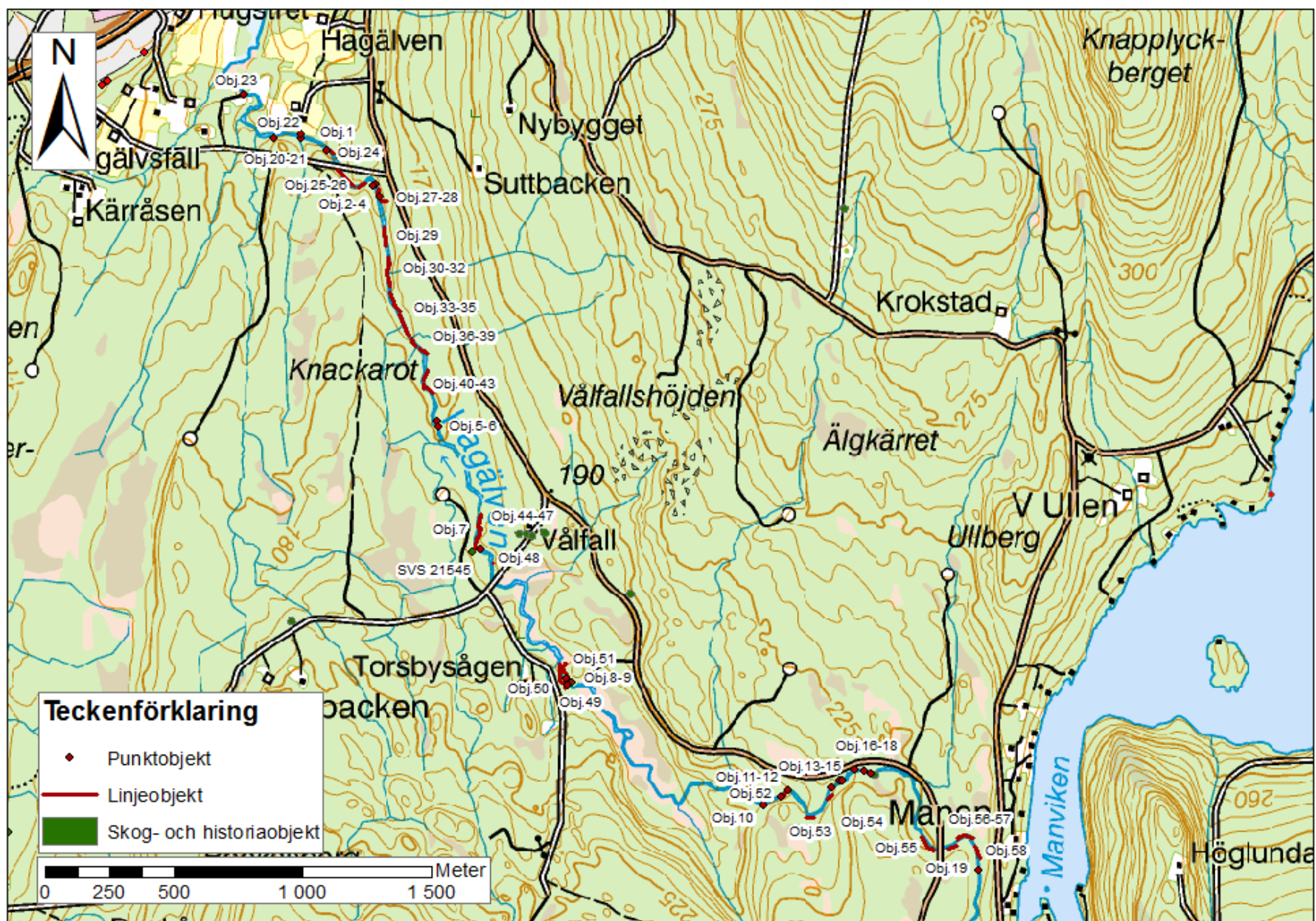

Figur 30. På bilden syns en ledarm som "skärmar av" delar av vattendraget för att leda timret rätt i älvfåran. Foto: Ellinor Forssell, Värmlands Museum.

Kulturhistorisk värdefull bebyggelse vid Hagälven

Inledning

Det område som har inventerats utmed Hagälven är till större delen obebyggt idag. Endast ett fåtal fastigheter finns i närheten av älven. Samtliga befinner sig emellertid på ett avstånd utöver de 25 meter som angivits som besiktningsområde, varför ingen kulturhistorisk värdering av bebyggelse har genomförts längs denna sträcka.

PUNKTOBKEKT HAGÄLVEN										
ID	OBJEKT	MARKSLAG	SKOGSTYP	X	Y	PDOP	BESKRIVNING	TERRÄNG	STATUS	SKADA
1	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6653143. 92210956	427025.4 30057571	7.2	Ledarm, 14x3 m (n-s) och 1 m h av 0,1-0,8 m st stenar.	N-sluttande moränmark	Välbevarad	
2	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6653011. 48402262	427216.4 55290949	2.8	Stenrens, 12x3 m (n-s) och 0,5 m h av 0,2-0,8 m st stenar.	Kuperad moränmark	Välbevarad	
3	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6653005. 18280786	427206.4 76666708	4	Stenrens, 25x2 m (n-s) och 0,5 m h av 0,2-0,8 m st stenar.	Kuperad moränmark	Välbevarad	
4	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog				Stenrens, 10x2 m (n-s) och 0,4 m h av 0,2-0,9 m st stenar.	Flack moränmark	Välbevarad	
5	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog				Ledarm, 8x 1-1,5 m (nv-so) och 0,3 m h av 0,3-1 m stenar.	Flack moränmark	Välbevarad	
6	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog				Ledarm, 8x1-1,5 m (n-s) och 0,3 m h av 0,3-0.9 m stenar.	Flack moränmark	Välbevarad	
7	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6651589. 68608874	427622.6 17809662	3.4	Enkelkista, 10x1 m (nv-so) och 0.3 m h av 0,2-0,6 m st stenar. Synligt stockvarv mot v.	Flack moränmark	Välbevarad	
8	Såglämning	Skogsmark	Blandskog	6651090. 1892776	427958.3 62209656	1.8	Husgrund, osäker utbredning, ca 6x5 m (n-s). Intill och o om är hjulgrav 3x2 (n-s) och 0,7 m dj.	N-sluttande moränmark intill vatten	Välbevarad	
9	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6651061. 33404785	427962.3 5661364	2.1	Ledarm, 6x2 m (nv-so) och 0,5 m h av 0.2-0,3 m stenar. Stänger av, vattenintag till hjulgrav.	N-sluttande moränmark intill vatten	Välbevarad	
10	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6650596. 52121498	428723.4 32160928	3.1	Enkelkista, 15x1,5 m (o-v) och 0 3 m h av 0,2-0,6 m st stenar. Ett stockvarv mot n och älven.	Kuperad moränmark	Skadad	Urplockad
11	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6650627. 53061928	428790.5 42326728	2.5	Enkelkista, 8x1,5 m o-v, och 0 8 m h av 0,2-0,6 m st stenar. Ett stockvarv mot n och älven.	Kuperad moränmark	Skadad	Urplockad
12	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6650657.	428816.0	2.3	Enkelkista, 12x1,5 m o-v, och 0 3 m h	V-sluttande	Skadad	Urplockad

PUNKTOBKEKT HAGÄLVEN										
ID	OBJEKT	MARKSLAG	SKOGSTYP	X	Y	PDOP	BESKRIVNING	TERRÄNG	STATUS	SKADA
				11546996	42976016		av 0,2-0,6 m st stenar. Ett stockvarv mot s och vattnet.	moränmark		
13	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6650664. 33960624	428990.4 12252854	3.1	Ledarm, 19x2 m (no-sv) och 0,5 m h.	Kuperad moränmark	Skadad	Urplockad
14	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6650693. 82033163	429021.3 97235652	3	Enkelkista, 10x1,5 m (o-v) och 1 m h av 0,2-1 m stenar. Ett stockvarv mot s och vattnet.	Flack moränmark	Välbevarad	
15	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6650691. 56251555	429032.6 09368069	6.8	Enkelkista, 12x1,5 m (o-v) och 0,3 m h av 0,2-0,7 m stenar. Ett stockvarv mot n och vattnet.	Flack moränmark	Skadad	Urplockad
16	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6650737. 47329411	429078.1 41555756	2.7	Enkelkista, 8x1,5 m (o-v) och 0,3 m h av 0,2-0,7 m stenar. Ett stockvarv mot s och vattnet.	Flack moränmark	Skadad	Urplockad
17	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6650731. 24473236	429112.4 39273362	3.7	Stenrens på ömse sidor av vattnet	Kuperad moränmark	Välbevarad	
18	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6650716. 56503608	429142.1 09901943	2.3	Stenrens på ömse sidor av vattnet	Kuperad moränmark	Välbevarad	
19	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6650344. 70961111	429558.3 48801968	2.4	Enkelkista, 8x1,5 m (n-s) och 1 m h av 0,3-1 m stenar, stockar i två varv mot o och vattnet, betting.	Flack moränmark	Skadad	Urplockad
20	Bro	Skogsmark	Blandskog	6653191. 00181737	426926.2 43185136	3.2	Fundament, 4x3 m (n-s) och 0,5 m h av 0,3-1 m stenar i tre synliga varv mot vattnet.	Flack moränmark	Välbevarad	
21	Bro	Skogsmark	Blandskog	6653207. 19592017	426924.1 47090272	3.3	Fundament, 4x3 m (n-s) och 0,5 m h av 0,3-1 m stenar i tre synliga varv mot vattnet.	Flack moränmark	Välbevarad	
22	Kolningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6653192. 43184794	426816.6 71026132	5.3	Kolbotten 15 m diam och 0,2 m h.	Avsats i N-sluttande	Välbevarad	

PUNKTOBKEKT HAGÄLVEN										
ID	OBJEKT	MARKSLAG	SKOGSTYP	X	Y	PDOP	BESKRIVNING	TERRÄNG	STATUS	SKADA
								moränmark		
23	Dammanläggning	Skogsmark	Lövskog	6653361. 08706267	426700.7 54669383	3	Dammvall, öppning för dammlucka, betong		Skadad	Raserad i S

LINJEOBJEKT HAGÄLVEN

ID	OBJEKT	MARKSLAG	SKOGSTYP	PDOP	BESKRIVNING	TERRÄNG	SKADESTATUS
24	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.3	Stenrens, 25x3 (nv-so) och 0,5 m h av 0,2-0,8 m st stenar.	N-sluttande moränmark	
25	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	1.8	Stenrens, 100x3-4 (nv-so) och 1,5 m h av 0,2-1,5 m st stenar.	N-sluttande moränmark	
26	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.2	Stenrens, 2x3 (nv-so) och 0,5 m h av 0,2-1 m st stenar.	N-sluttande moränmark	
27	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.3	Stenrens, 31x2 m (n-s) och 0,5 m h av 0,2-0,9 m st stenar.	Flack moränmark	
28	Dammanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.6	Dammvall, 20x4 m (o-v) och 0,8 m h av 0,2-0,9 m st stenar. 5 m br öppning i vattendraget, träskodd. Tvärgående stockar i botten, stötbotten (?). 5x4 m damm på v-sidan av vattnet.	Kuperad moränmark	
29	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	3	Enkelkista, 90x1,5 m (n-s) och 1 m h av 0,2-0,9 m st stenar. Ett synligt stockvarv mot o och vattnet, även synliga bettingar. Smidda spikar.	Kuperad moränmark	
30	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	1.8	Enkelkista, 120x1,5 m (n-s) och 1 m h av 0,2-0,9 m st stenar. Ett synligt	Kuperad moränmark	

LINJEOBJEKT HAGÄLVEN

ID	OBJEKT	MARKSLAG	SKOGSTYP	PDOP	BESKRIVNING	TERRÄNG	SKADESTATUS
					stockvarv mot o och vattnet, även synliga bettingar. Smidda spikar.		
31	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	1.7	Enkelkista, 40x1,5 m (n-s) och 0,5 m h av 0,2-0,6 m st stenar synligt stockvarv mot v och vattnet, bettingar synliga.	Kuperad moränmark	
32	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	1.7	Enkelkista, 25x1,5 m (n-s) och 0,5 m h av 0,2-0,9 m st stenar synligt stockvarv mot o och vattnet, ställvis i två varv, bettingar synliga.	Kuperad moränmark	
33	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	3.2	Enkelkista, 78x1,5 m (n-s) och 0,5 m h av 0,2-0,9 m st stenar synligt stockvarv mot o och vattnet, bettingar synliga.	Kuperad moränmark	
34	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.3	Enkelkista, 85x2 m (n-s) och 1 m h av 0,2-1 m st stenar synligt stockvarv mot v och vattnet, bettingar synliga.	Kuperad moränmark	
35	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.5	Enkelkista, 100x2 m (n-s) och 1 m h av 0,2-1 m st stenar synligt stockvarv mot o och vattnet,	Kuperad moränmark	

LINJEOBJEKT HAGÄLVEN

ID	OBJEKT	MARKSLAG	SKOGSTYP	PDOP	BESKRIVNING	TERRÄNG	SKADESTATUS
					bettingar synliga.		
36	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.8	Stenrens, 18x3 m (nv-so) och 0,3 m h av 0,2-0.6 m st stenar.	V-sluttande moränmark	
37	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.2	Enkelkista, 30x2 m (nv-so) och 1 m h av 0,2-1 m st stenar. Synligt stockvarv mot o och vattnet, bettingar synliga.	N-sluttande moränmark	
38	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.2	Enkelkista, 30x2 m (nv-so) och 1 m h av 0,2-1 m st stenar. Synligt stockvarv, tre varv mot o och vattnet, bettingar synliga.	N-sluttande moränmark	
39	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.4	Dubbelkista, 28x3 m (nv-so) och 0,9 m h av 0,2-1 m st stenar. Synligt stockvarv, tre varv på ömse sidor av fyllningen.	Flack moränmark	
40	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	1.8	Enkelkista, 27x1,5m (no-sv) och 0,7 m h av 0,2-0,6 m st stenar. Synligt stockvarv mot v och vattnet, bettingar synliga.	Flack moränmark	
41	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	1.8	Enkelkista, 27x1,5m (no-so) och 0,5 m h av 0,2-0,6 m st stenar. Synligt	Flack moränmark	

LINJEOBJEKT HAGÄLVEN

ID	OBJEKT	MARKSLAG	SKOGSTYP	PDOP	BESKRIVNING	TERRÄNG	SKADESTATUS
					stockvarv mot o och vattnet, bettingar synliga.		
42	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	3.9	Enkelkista, 40x1,5m (nv-so) och 1 m h av 0,2-0,6 m st stenar. Synligt stockvarv mot o och vattnet, bettingar synliga.	Flack moränmark	
43	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	1.8	Enkelkista, 20x1,5 m (nv-so) och 1 m h av 0,2-0,6 m st stenar. Synligt stockvarv mot v och vattnet, bettingar synliga.	Flack moränmark	
44	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.5	Ledarm, 28x3 m (no-sv) och 1 m h av 0,2-1,5 m st stenar.	Kuperad moränmark	
45	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.3	Enkelkista, 60x1,5 m (no-sv) och 1 m h av 0,2-1 m st stenar. Synligt stockvarv mot o och vattnet, bettingar synliga.	Flack moränmark	
46	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.4	Dubbelkista, 35x3 m (no-sv) och 1 m h av 0,2-1 m st stenar. Synligt stockvarv på ömse sidor av fyllningen.	Flack moränmark	
47	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.7	Enkelkista, 47x1,5 m (no-sv) och 1 m h av 0,2-0,6 m st stenar. Synligt	Flack moränmark	

LINJEOBJEKT HAGÄLVEN

ID	OBJEKT	MARKSLAG	SKOGSTYP	PDOP	BESKRIVNING	TERRÄNG	SKADESTATUS
					stockvarv mot o och vattnet, bettingar synliga.		
48	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	3	Dubbelkista, 2x2,5 m (no-sv) och 0,6 m h av 0,2-0,7 m st stenar stockar på ömse sidor av fyllningen.	Flack moränmark	
49	Dammanläggning	Skogsmark	Blandskog	1.9	Dammvall, 25x3 (no-sv) och 0,5-1 m av 0,2-0,4 m st synliga stenar.	N-sluttande moränmark	Skadad av körväg i sv
50	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	3.1	Stenrens på ömse sidor av vattnet, 130x1-1,5 m och 0,5-1 m h av 0,2-1 m st stenar. I s är bettingar synliga på ömse sidor.	N-sluttande moränmark	
51	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	1.7	Vattenränna, 75x2-4 m och 0,3-0,9 m dj, svaga vallar i n.	N sluttande moränmark	
52	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	4.4	Dubbelkista, 20x1,5 m (o-v) och 0 4 m h. Ett till två stockvarv på ömse sidor av fyllningen.	V-sluttande moränmark	Urplockad
53	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	5.3	Enkelkista, 30x1,5 m (o-v) raserad, enstaka stockar och stenar återstår.	S-sluttande moränmark	
54	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	6.9	Stenrens, 26x4 m (no-sv) och 0,8 m h av 0,3-1 m st stenar.	SV-sluttande moränmark	
55	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	1.5	Enkelkista,	Flack	

LINJEOBJEKT HAGÄLVEN

ID	OBJEKT	MARKSLAG	SKOGSTYP	PDOP	BESKRIVNING	TERRÄNG	SKADESTATUS
					95x1,5 m (nv-so) och 1 m h av 0,2-1 m st stenar, stockar mot n och vattnet.	moränmark	
56	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	1.5	Enkelkista, 38x1,5 m (o-v) och 1 m h av 0,2-1 m st stenar, stockar mot n och vattnet, även bettingar.	Flack moränmark	
57	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	1.5	Enkelkista, 88x1-2 m och 1 m h av 0,3-1 m stenar, ett stockvarv mot s och vattnet, bettingar	Flack moränmark	Urplockad i v
58	Flottningsanläggning	Skogsmark	Blandskog	2.4	Dubbelkista, 70x2 (nv-so) och 1 m h av 0,2-1 m stenar, ett till två stockvarv på ömse sidor av fyllningen. Övertorvad stock på landsidan.	Flack moränmark	

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsen diarienummer: 439-3659-2016.

Värmlands Museums projektnummer: 16.270.050.

Beställare: Länsstyrelsen i Värmland.

Län: Värmland

Landskap: Värmland

Kommun: Hagfors.

Socknar: Ekshärad & Hagfors socknar.

Inventeringsperiod: juni 2016.

Arkeologisk personal: Björn, Wallbom & Ellinor Forssell.

Byggnadsantikvarie: Monica Björklund.

Inmätning: Handgps i rikets Koordinatnät, Sweref 99 TM.

Referenser

Andersson, Ingvar. *Uddeholms historia*. Stockholm 1960.

Borlind, Signe m. fl., Ekshärads socken. Karlstad 1969.

Stjernlöf, Bengt. *Innan tystnaden*. Stjernfors bruk och samhälle 1800-1900. Hammarö 2002.

Stjernlöf, Bengt. *Transporter på Klarälven*. Pråmdragare, rallkuskar och ångbåtskaptener. Hammarö 2005.

Ortnamnen i Värmlands län, del XIV. Uppsala 1938.

Kungliga elektrifieringskommitténs meddelanden 14. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Värmlands län, 1924. Statens offentliga utredningar 1924:9.

Naturvårdsplan, Hagfors Kommun. Bilaga 2 – Sjöar och vattendrag. Upprättad 2011-06-13.

Muntliga källor samt e-post:

Gunnar och Caisa Åsemark, Solberg, Ekshärad.

Kartreferenser

Lantmäteristyrelsens arkiv akt. R17-1:2. 1849. Sockenkartan över Ekshärad.

Lantmäteristyrelsens arkiv akt. R17-27:2. 1795. Storskifteskarta på skogsmark Norra Mossberg 1.

Lantmäteristyrelsens arkiv akt. R17-28:1. 1788. Delning av skog södra Mossberg 1.

Lantmäterimyndighetens arkiv akt. R55-33:3. 1803. Storskifte över skogsmark Torsby 1.

Lantmäterimyndighetens arkiv akt. R55-33:7. 1932. Laga skifte Torsby 1.

Rikets allmänna kartverks arkiv akt. J112-80-9. 1883-95. Häradsekonomiska kartan Busken.

Rikets allmänna kartverks arkiv akt. J112-88-17. 1883-95. Häradsekonomiska kartan Gröcken.

Rikets allmänna kartverks arkiv akt. J112-80-3. 1883-95. Häradsekonomiska kartan Uddeholm.

Rikets allmänna kartverks arkiv akt. J112-80-4. 1883-95. Häradsekonomiska kartan Vermullsåsen.

